

Toekomst van ons cultuurlandschap in de Achterhoek

Ontwikkelingen, bedreigingen en kansen

VALA - Praktijknetwerk GLB brengt variatie in het landschap

Plattelandsraad Oude IJsselstreek
12 juni 2014 Silvolde

Rob Geerts (VAL/VALA) en Jan Stronks (Staring Advies/PAN)

Inhoud van deze presentatie

- Wie is de VAL, wie is VALA?
- Ontwikkelingen van invloed op ons cultuurlandschap
- Het praktijknetwerk "GLB brengt variatie in het landschap"
- Evaluatie Agrarisch natuurbeheer in de Achterhoek
Jan Stronks: Achterhoek in Topvorm Visie op Achterhoekse landschap
- Agrarisch natuurbeheer nieuwe stijl
- Het GLB, de vergroening en de betekenis voor de Achterhoek
- GLB pilot Winterswijk
- De gebiedsofferte / het aanbod van de streek
- Rol ANV's / VALA

Vereniging **A**grarisch **L**andschapsbeheer Oude IJsselstreek (VAL)

- Opgericht als coöperatieve vereniging in oktober 2004
- Werkgebied betreft de gemeenten: Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek
- Kent een bestuur van 6 leden afkomstig uit alle 3 gemeenten
- Een landschapscoördinator voor ongeveer 1 dag / week was Theo Freriks is nu Robert Boevink
- Een administratief/financieel medewerkster voor 1 dag / week
- Een werkploeg van 5 deeltijd-agrariërs uit alle 3 gemeenten
- Momenteel 120 leden en 20 donateurs

Vereniging **A**grarisch **L**andschapsbeheer Oude IJsselstreek (VAL)

Werkzaamheden:

- Subsidieaanvragen SAN/SNL voor particulieren (voor opgericht)
- Planvorming en uitvoering landschapsprojecten voor particulieren en gemeenten (GPL nu Subsidieregeling Landschap)
- Beheer natuurelementen en uitvoer van achterstallig landschapsbeheer

Voorbeelden: - Landschapsherstelproject 3 gemeenten
- Inrichting en beheer natuur zandwinning Netterden
- BGD voor Waterschap WRIJ

In VALA verband: maaiwerkzaamheden voor SBB
beoordelen van laanbomen i.v.m. veiligheid (VTA)

- Verzorgen van voorlichting (excursies) en cursussen, op gebied van landschapsinrichting, beheer en subsidiemogelijkheden
- Intermediair voor enerzijds overheden & natuurorganisaties en anderzijds burgers

Zandwinningslocatie Netterden

Tot nu toe waargenomen:
26 dagvlinders
40 libellensoorten
216 vogelsoorten (71 broedvogel)
320 plantensoorten
Grote populatie rugstreeppadden

Europese en Chileense Flamingo's
Eind april 2014

Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek (VALA)

- Samenwerkingsverband van de 6 ANV's in de Achterhoek
- Werkgebied 140.000 ha
- Circa 2000 leden
- 9 coördinatoren
- 50 werkploegleden

Wat heeft VALA te bieden?

Meerwaarde van samenwerking: bundeling kennis en kunde

Missie en ambitie:

VALA onderhoud het agrarische cultuurlandschap ecologisch en economisch duurzaam en wil zich als samenwerkingsverband ontwikkelen tot hét aanspreekpunt voor agrarisch landschapbeheer in de Achterhoek

Hoofdtaken:

- Inrichting en beheer van ons Achterhoekse landschap,
- Agrariërs, lokale overheden 'ontzorgen' in het beheer van landschapselementen
- Adviesfunctie voor lokale overheden

VALA vormt het collectief voor Agrarisch natuurbeheer nieuwe stijl in 2016 en gaat een rol spelen in de vergroening van het GLB

Ontwikkelingen van invloed op ons cultuurlandschap

- Subsidiemogelijkheden voor landschap en natuurbeheer worden beperkt. Alleen nog landschaps- en natuurbeheer (aanleg en beheer) mogelijk binnen de EHS
- Verdere schaalvergroting: verdwijnen melkquotum 2015
- Derogatie 2014: 80% grasland (was 70%)
- Energietransitie zal een impact hebben op het landschap

Wat blijft buiten de EHS mogelijk voor landschap?

- De Regeling Landschap Provincie GLD (voorheen GPL)

Alleen voor aanleg en herstel, niet voor beheer!

Om daarvan gebruik te kunnen maken moeten gemeenten wel geld op de begroting zetten want 50% cofinanciering wordt geëist. Elke euro kan zo worden verdubbeld!

- De goodwill van de boer en inzet van de burger (vrijwilligers - VALA)

Wat biedt het nieuwe GLB voor mogelijkheden?

Wat kunnen we zelf (de streek) bijdragen?

Het praktijknetwerk GLB brengt variatie in het landschap

Het praktijknetwerk is een initiatief van VALA en wordt gefinancierd de EZ en EU met cofinanciering van een groot deel van de Achterhoekse gemeenten.

Doel van het netwerk:

Het netwerk wil ondernemers begeleiden bij het invullen van de vergroeningsmaatregelen binnen het toekomstige GLB.

Dit proces moet leiden tot een win-win voor economie en ecologie, waarbij expliciet rekening wordt gehouden met landschapstypen en -visies.

Producten:

- Presentaties voor ANV's in de Achterhoek, boeren, burgers en beleid
- Het begeleiden van minimaal vier agrarische voorbeeldbedrijven, die elk gesitueerd zijn in een ander landschapstype in het nemen van gepaste vergroeningsmaatregelen
- ***Achterhoek in Topvorm Visie op Achterhoekse landschap***
te downloaden via: www.staringadvies.nl
- Ontwikkelen van een website, waarop onder meer digitaal de verschillende landschapstypen en -visies te vinden zijn voor Achterhoek met daarbij behorende vergroeningsmaatregelen en inrichtingspakketten:

www.de-vala.nl/

Jan Stronks

➤ Evaluatie Agrarisch natuurbeheer in de Achterhoek

Achterhoek in Topvorm Visie op Achterhoekse landschap

Agrarisch natuurbeheer nieuwe stijl

- Resultaten ANB: vallen tegen en moeten beter (eenzijdig belicht!)
- Verduurzaming, in het bijzonder internationale biodiversiteitsverplichtingen
- Verduurzaming? Verbreding agrarisch natuurbeheer

Doel Europese Commissie met agro-milieuklimaatmaatregelen (GLB 2014-2020):

'verduurzaming van het landelijk gebied en voldoen aan groeiende maatschappelijke behoefte voor milieudiensten'

door:

- Verzachten van effecten **klimaat**verandering;
- Verbeteren van **grond- en water**kwaliteit;
- Behoud van **landschap**;
- Versterken **biodiversiteit**.

Het collectief aan zet: VALA

In de streek komt het samen met een belangrijke rol voor collectieven

- Versterken effectiviteit
 - Verbeteren efficiëntie
 - Gebruik lokale energie en kennis
-
- Wie: collectief als begunstigde en samenwerkende overheden als subsidieverlener:
 - Het collectief aan zet, draagvlak.
 - De regie qua doel bij provincies.
 - De regie qua stelsel bij het Rijk.
 - Waar: de streek centraal
 - Integraliteit, maatregelen in samenhang, samenwerking met andere beheerders, 'slim koppelen, ondersteunend gebiedsprocessen.

Tijdspad

- Vanaf 2014: SNL+ = alle aanvragen via collectief
- Vanaf 2015: voorbereiden aanvraag nieuwe stijl
- Vanaf 2016: beheren volgens nieuwe stijl

Om de collectieven te ondersteunen in de voorbereiding op hun rol in het vernieuwde stelsel voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer, hebben de regionale koepels (BoerenNatuur, LTO Noord, Natuurlijk Platteland Oost, Natuurrijk Limburg, Veelzijdig Boerenland en ZLTO) op 14 november 2013 gezamenlijk de Stichting Collectief Agrarisch Natuurbeheer (SCAN) opgericht.

Een belangrijke taak voor het collectief is het opstellen van een kansenkaart als basis voor een gebiedsaanvraag.

Veranderingen in het nieuwe GLB

Van ontkoppelde inkomenssteun naar:

- “gelijke” hectarebetaling, weg van historie
- doelgerichte betalingen
- in 2019 gelijke betaling van € 270 per ha + € 120 per ha vergroeningspremie

Ontwikkeling van het GLB van start tot nu

1960 – ca 1980:

Markt- en prijsbeleid

1980 – 1990 – 2000:

Productiebeperking, afbouw markt- en prijsbeleid

Gekoppelde inkomenssteun

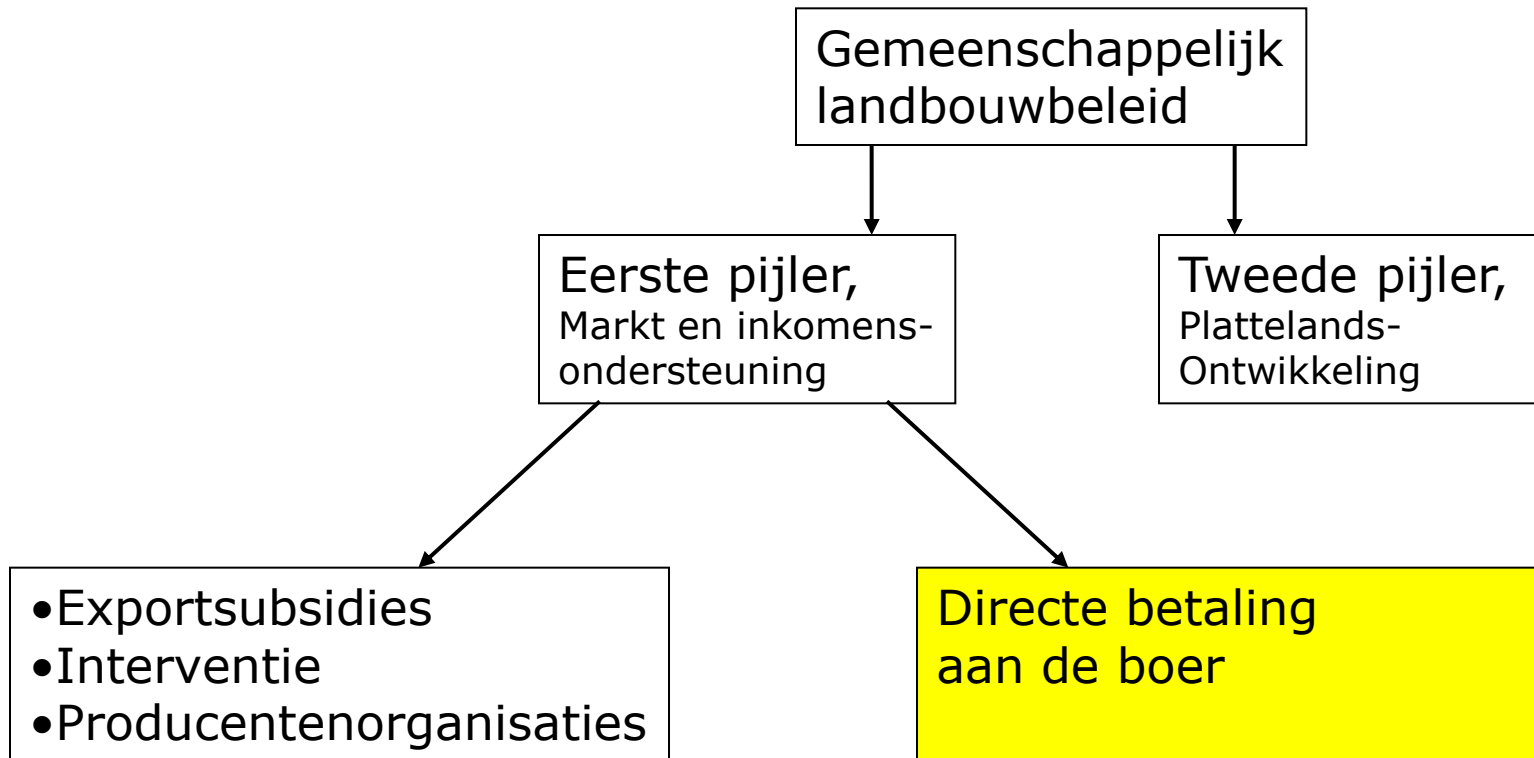

2000 – 2013:

Versterking **plattelandsbeleid**

Ontkoppeling van inkomenssteun (met randvoorwaarden)

Cross compliance

1e en 2e pijler gelden in de Oude IJsselstreek

Aantal landbouwbedrijven 2012	397	Totaal 2e pijlergeld	2,69 miljoen euro
Aantal bedrijven met bedrijfstoeslag	249	w.v. Gemeente Oude IJsselstreek	231.300 euro
Hoeveelheid cultuurgrond	8657 ha	w.v. SAN / SNL gelden	43.500 euro
Totaal aan bedrijfstoeslagen (1e pijler)	3,78 miljoen euro		
hoogste bedrag	76.500 euro		
bedrijven met > € 50.000 euro	3		
bedrijven met > € 30.000 < € 40.000	13		
bedrijven met > € 20.000 < € 30.000	24		
bedrijven met > € 10.000 < € 20.000	41		
bedrijven met > € 5000 < € 10.000	49		
bedrijven met > € 1000 < € 5000	71		
bedrijven met > € 500 < € 1000	17		
Hectarevergoeding 2019 (€ 270 + € 120): 390 euro			

Betreft uitbetaling over 2012 (Bron CBS Statline en RVO/Min. EZ)

Veranderingen in het nieuwe GLB

Van ontkoppelde inkomenssteun naar:

- “gelijke” hectarebetaling, weg van historie
- doelgerichte betalingen
- in 2019 gelijke betaling van € 270 per ha + € 120 per ha vergroeningspremie

Vergroeningseisen

➤ gewasdiverificatie

- < 10 ha bouwland hiervan vrijgesteld
 - 10 – 30 ha bouwland 2 gewassen verplicht
 - > 30 ha bouwland 3 gewassen verplicht
- vrijgesteld zijn biologische landbouwers

➤ Blijvend grasland

areaal mag niet meer dalen dan 5% t.o.v. 2012

➤ 5 % *ecologisch aandachtsgebied (EFA)*

> 15 ha bouwland dan 5 % van het bouwland inrichten als EFA
vrijgesteld zijn:

- biologische landbouwers
- wanneer > dan 75% van het bedrijf bestaat uit grasland (mits < 30 ha bouwland)

De betekenis van de vergroening voor de Achterhoek

De volgende situaties tellen mee als ecologisch aandachtsgebied:

- Equivalent pakket bestaande uit: een beheerde akkerrand + aangrenzende sloot + eiwitgewas incl. nateelt met vanggewas + landschapselementen aangrenzend aan bouwland met ANB contract
- Onbeheerde akkerranden: akkerfaunaranden;
- Bepaalde stikstofbindende gewassen: luzerne, rode klaver, esparcette, rolklaver, lupine en veldbonen + nateelt met vanggewas wanneer er in de herft wordt geoogst;
- Vanggewassen in combinatie met vezelgewassen als vlas of hennep;
- Wilgenhakhout;
- De helft mag eventueel samen met 10 boeren worden ingevuld (collectief). De EFA moet dan wel aaneengesloten worden gerealiseerd.
- Duurzaamheidcertificaten: moet nog worden uitgewerkt!

De Achterhoek kent overwegend melkveebedrijven en die zijn met 75 % blijvend grasland al vergroend. Akkerbouwers met > 15 ha bouwland moeten daarvan 5% inrichten als EFA.

- VALA gaat in gesprek met akkerbouwers in de Achterhoek

De GLB pilot Winterswijk - WCL Winterswijk

Een breed collectief!

- Gemeente Winterswijk
- LTO Noord afd W'wijk
- Recron afd. W'wijk
- Boer en recreatie
- Adviescommissie Cultuurhistorie
- Platform Natuur en landschap
- St. Particulier Agrarisch Natuurbeheer
- NSW-landgoederen eo
- Ned. bond van plattelandsvrouwen
- Gezamenlijke buurtbelangenverenigingen

Projecten WCL Winterswijk

- Meervoudig Duurzaam Landgebruik MDL
- Boeren met landschap en Natuur: Puntensysteem
- **GLB project**

GLB pilot Winterswijk 2011 - 2014

4 PILOTS (gebieden):

- Noordelijke Friese Wouden (NFW)
- ANOG
- Water, Land & Dijken
- St. WCL Winterswijk

Projectgroep:

- St. WCL
- PRI-WUR
- Aequator
- Min. EZ
- DLG
- Provincie Gld
- PAN

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

GLB beleid landelijke doelen

- Werken met boerencollectieven
 - beter doelbereik
 - betere en duurzamer deelname
 - vermindering van controle lasten
-
- EU: meer maatschappelijke diensten
 - Biodiversiteit, klimaat, milieu (grond- en waterkwaliteit)
 - Vergroening

GLB pilot Algemeen

- start 2011 ca. 100 boeren - 2500 ha
- 2^e jaar 135 deelnemers
- Budget diensten € 1,4 miljoen
- Schouwcommissie
- Geschillencommissie
- Brochures , nieuwsbrieven
- Bezoek Bleker & Van Dijk

GLB pilot visie en doelen

- Visie: Divers beleefbaar (agrarisch) landschap
- Doeltype: akkervogel (ortolaan)
kleinschaligheid & houtopstanden
- Doel 2013 (pilot): 400 ha graan
 - verplichte koppeling van diensten
- Insteek: biodiversiteit versterken
- Diensten
 - 4 hoofdcategorieën; 16 diensten
 - NL Catalogus BG-diensten proof
 - Kleinschaligheid / onderhoud

Diensten

Biodiversiteit

B1 Instandhouding kleinschaligheid

B1-1 Instandhouding landbouwkundig gebruik kleine percelen

B1-2 Graslandverzorging naast houtwallen/singels en bos

B2 Ortolanenpakket

B2-1 Graanakkers als broed- en voedselbiotoop voor akkervogels

B2-2 Akkerfaunaland

B2-2a Ingezaaid met een zaadmengsel

B2-2b Niet geoogst graandeel

B2-3 Graanstoppeelveld

B3 Soortenrijk grasland

B3-1 Kruidenrijk grasland

B3-2 Instandhouding oud grasland

B3-3 Bonte weiderand

B3-4 Grasklaverweiden

B4 Landschapspakketten

B4-1 Bosjes < 1/2 ha

B4-2 Solitaire bomen of boomgroep

B4-3 Steilranden

B4-4 Hoogstamboomgaard

Waterkwaliteit

W1 Vanggewassen

Openstelling

O1 Educatie

O2 Wandelpad over boerenland

GLB pilot Verantwoording & sturing

- Diensten wegzetten (collectieve aanvraag)
 - Aansturing
 - Diensten controleren
 - Sanctioneren
 - Diensten uitbetalen
 - Monitoren
 - Zelf laten certificeren
-
- Doel 400 ha graan & akkerfaunaranden
 - Communicatie
 - Mais versus graan
 - Krachtvoervervanger
 - Demovelden

De Gebiedsofferte

“Het aanbod vanuit de streek aan de maatschappij voor behoud en versterking van het waardevolle kleinschalige cultuurlandschap van Winterswijk op een duurzame en economisch rendabele wijze”

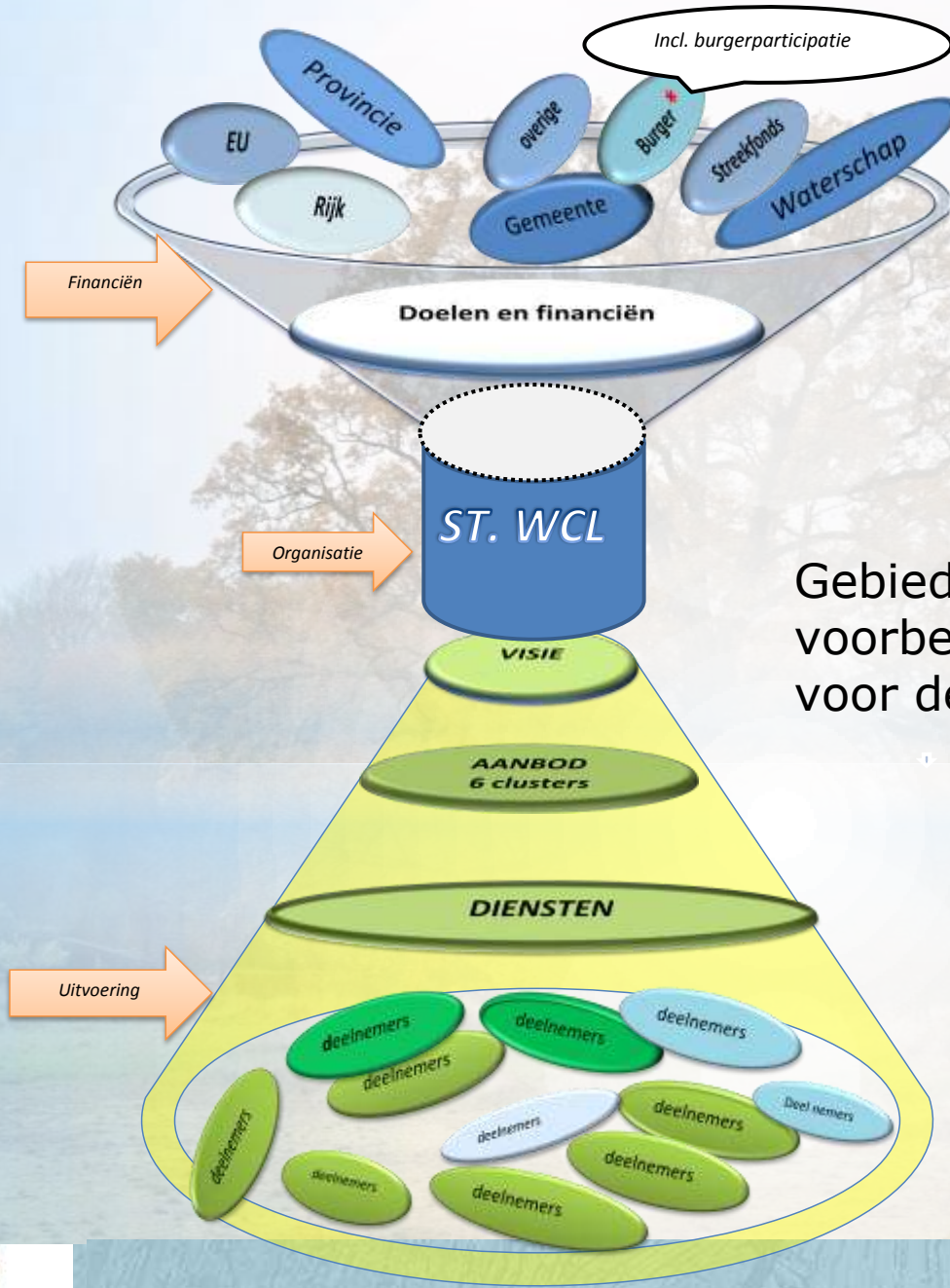
Eén plan voor het gebied richting overheid

LOP & GUP

Agrarisch natuurbeheer

Waterdoelen

Ongeacht in of buiten EHS

Gebiedsofferte Winterswijk als voorbeeld voor een gebiedsaanbod voor de hele Achterhoek - VALA

De rol van VALA in landschapsbeheer en vergroening GLB

- VALA heeft de ambitie om hét uitvoeringsorgaan te zijn voor een breed pakket van groene en blauwe producten/diensten aan de Achterhoekse samenleving. Onze verwachting is dat binnen enkele jaren vanuit verschillende partijen budgetten beschikbaar worden gesteld om werkzaamheden, regelingen en projecten op effectieve wijze uit te laten voeren door het gebiedscollectief
- Opstellen gebiedsvisie en gebiedsofferte voor de Achterhoek
 - Landelijk en regionaal voorbeeldfunctie met GLB-pilot Winterswijk (2011-2014)
- Gebiedsautoriteit als collectief ANB nieuwe stijl en het nieuwe GLB
- Loketfunctie om gemeenten te ontzorgen op het terrein van landschap en natuur
- Financieringsmodellen voor landschapsonderhoud
 - Streekfonds Achterhoek
 - Stoken op Streekhout

Streekfonds Achterhoek

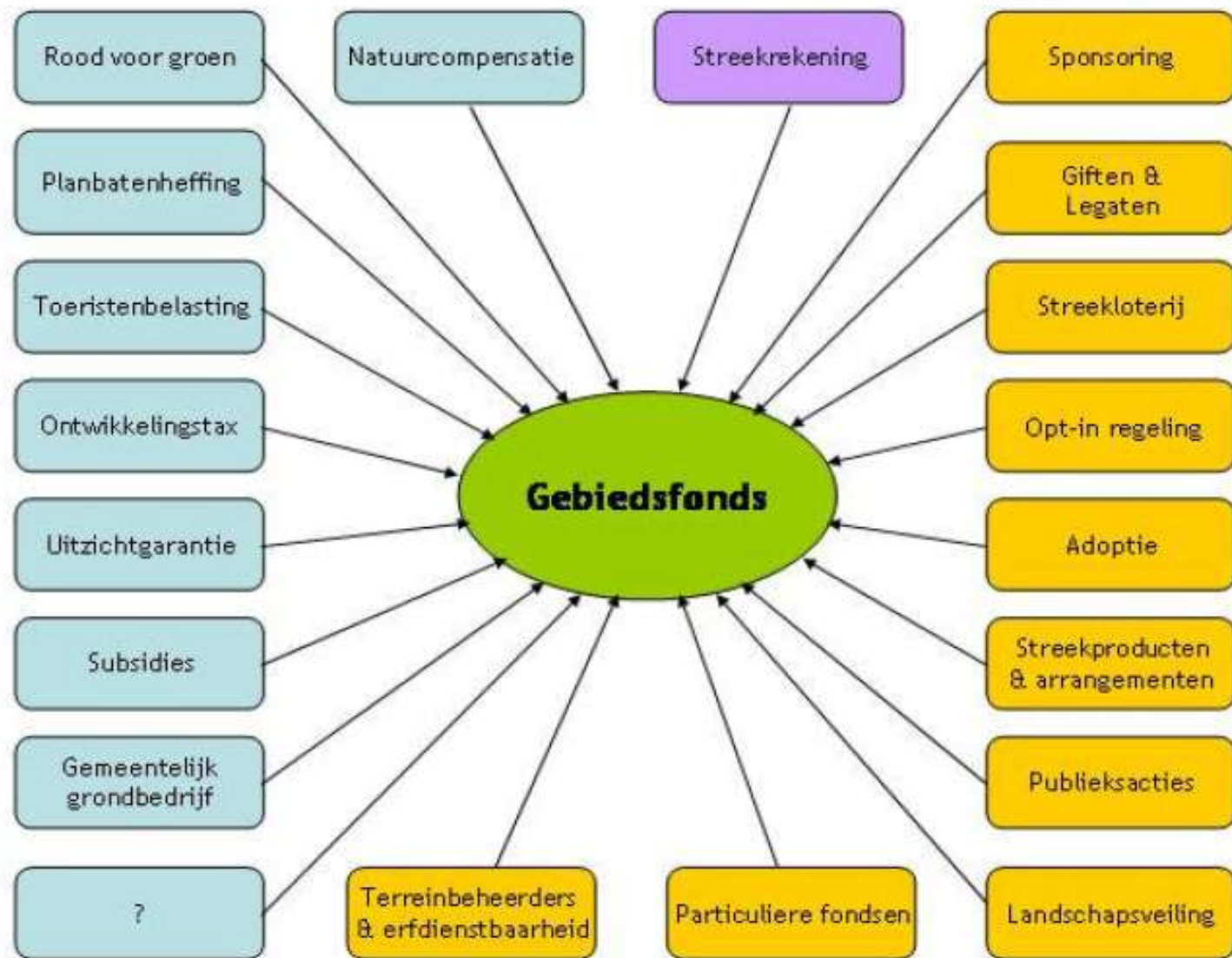
Oprichting op 12 maart een feit, dan worden de statuten getekend

Doel:

Het Streekfonds wordt opgericht om een instrument te bieden voor het organiseren, beheren en verdelen van gelden voor brede maatschappelijke doelen in de Achterhoek zoals bijvoorbeeld: landschap/natuurbeheer, cultuurhistorie en andere doelen die een vitale Achterhoek behoudt of versterkt

- Initiatief van VALA samen met het Plattelandhuis en het Nationaal Groenfonds
- Onafhankelijke stichting (ANBI en CBF)
- Voorlopig stichtingsbestuur t.z.t. vervangen door definitief bestuur
- Uitvoeringsorganisatie opzetten

Mogelijkheden van fondswerving

Stoken op Streekhout

KEY PARTNERS

MKB uit de regio

Natuurmonumenten

VALA
Vereniging Agrarisch Landschap Nederland

Geldersche Landschap Kasteelen
Waterschap Rijn en IJssel
WATERWIJZEN: WILDELIJF EN WAT

Stichting Landschapbeheer Gelderland

Houtsnipperleveranciers

Gedone Particulier Grondbezit
Land in onverzamelde staat

ACHTERHOEK
NEDERLAND 2010

AGEM
Nationaal Groenfonds
Actieve bijdrage

KERNACTIVITEITEN

Logistiek en planning

Installatie en
onderhoud
kachel

Transport

KEY RESOURCES

Houtsnippers

Beheerssysteem

Contracten

Kennis

WAARDEPROPOSITIES

Landschapsonderhoud

Duurzame warmte

KLANTRELATIES

Verbinding met landschap

Persoonlijk contact

KANALEN

Netwerk

Webwinkel

Product aan huis

KLANTSEGMENTEN

Kosten €
Duurzaamheid
Geen ongemak
Landschap

Gebouwen met een grote
warmtevraag
in de Achterhoek

KOSTEN

- Aanschaf of lease kachel
- Productie houtsnippers
- Uitbetalen MKB
- Transport

INKOMSTEN

- Inkomsten per afgenomen warmte-eenheid
- (Opstart)subsidies lokale overheid en instellingen

Zorgen maar ook kansen voor het landschap in de Achterhoek, inzet ANV's en andere plattelandsorganisaties is essentieel!

Dank voor u aandacht!

www.verantwoordeveehouderij.nl

Zie praktijknetwerken

